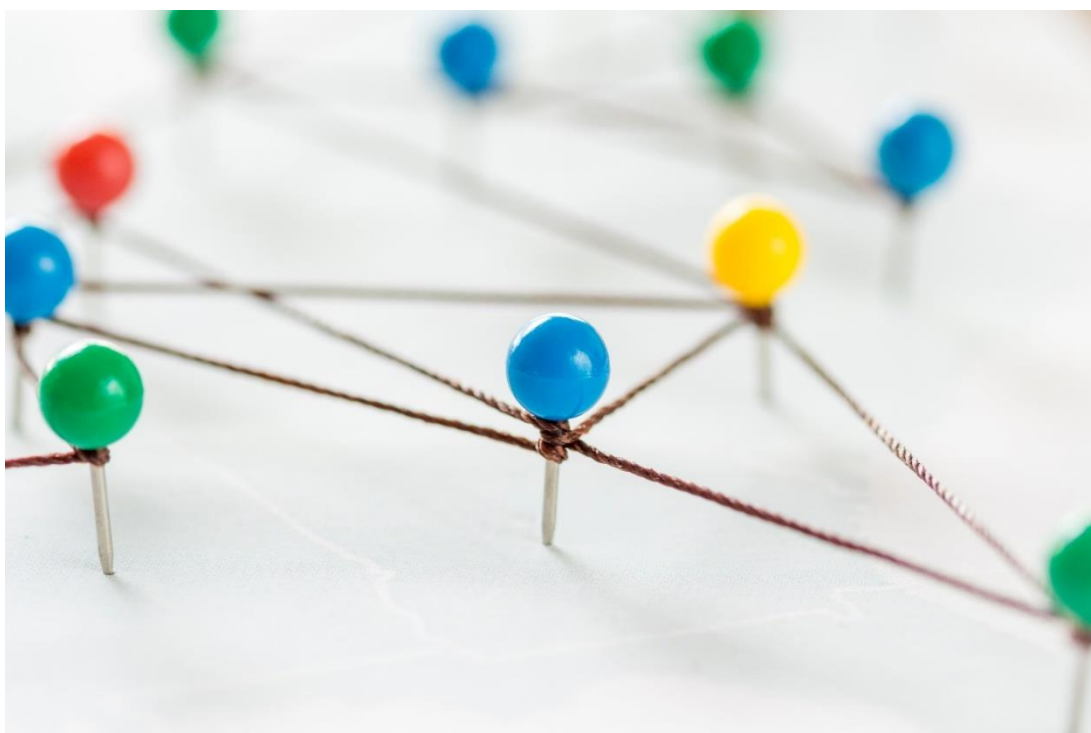


## Notat om pensjonistenes representasjon og generelle valgbarhet i Utdanningsforbundet



## Forord

Hensikten med dette notatet er å redegjøre for arbeidet som er gjort i inneværende landsmøteperiode, etter vedtak om pensjonistrepresentasjon ved siste landsmøte. Det er sentralstyrets ønske at notatet skal være et godt grunnlag for vurderinger og diskusjoner som omhandler pensjonistenes representasjon i organisasjonen.

Organisasjonsnotatet beskriver og drøfter dagens modell for pensjonistrepresentasjonen slik strukturen er etter vedtektsendringene på landsmøtet i 2019. Dagens modell var også utgangspunktet da det ble foretatt en kartlegging/evaluering vinteren 2021/2022 *Rapport 3/2022: Kartlegging av pensjonistrepresentasjon og pensjonistenes generelle valgbarhet i Utdanningsforbundet*<sup>1</sup>. Det er referert til funn i rapporten i drøftingen av dagens modell.

Det presenteres ytterligere to alternative modeller som har vært en del av sentralstyrets vurderinger. Disse alternative modellene tar opp i seg to forhold som ble spilt inn av flere pensjonistråd i Rapport 3/2022; *valgte – og ikke oppnevnte* – pensjonistrepresentanter, samt *gjennomgående representasjon*. Det siste innebærer at pensjonistrepresentantene som møter i fylkesstyrene også skal være de som møter i sentralt pensjonistråd.

Avslutningsvis i notatet oppsummeres sentralstyrets vurderinger.

Oslo, januar 2023

---

<sup>1</sup> Rapport 3/2022:

[Kartlegging av pensjonistrepresentasjon og pensjonistenes generelle valgbarhet i Utdanningsforbundet](#)

## **Innholdsfortegnelse**

<b>Innledning .....</b>	<b>6</b>
<b>1. Dagens pensjonistrepresentasjon – oppnevning av pensjonistråd på lokallags-, fylkes- og sentralt nivå .....</b>	<b>8</b>
<b>2. Pensjonistrepresentanter som ordinært valgte styremedlemmer .....</b>	<b>11</b>
<b>3. Egen organisering/organisasjon for pensjonistmedlemmene .....</b>	<b>13</b>
<b>Sentralstyrets vurderinger så langt .....</b>	<b>14</b>

# Innledning

Utdanningsforbundet er en fagforening og profesjonsorganisasjon for pedagogisk personale innenfor alle utdanningsnivåer. Mange velger å fortsette som medlem når de går av med pensjon. I overkant av 20 prosent av våre 190.000 medlemmer er pensjonister. Tilhørighet og mulighet for deltakelse i medlemsaktiviteter lokalt, profesjonsidentitet, medlemstilbud og tidsskrifter er begrunnelser for fortsatt medlemskap.

Det er gjort vedtak knyttet til pensjonistmedlemmenes *representasjon* i organisasjonen på flere av Utdanningsforbundets landsmøter. På landsmøtet i 2019 var pensjonistmedlemmenes representasjon tema *både* i saken om vedtektsendringer *og* i politikkdokumentet *Vi utdanner Norge 2020–2023*.

I vedtektene ble det gjort endringer knyttet til pensjonistrepresentasjonen slik:

- Leder av det sentrale pensjonistrådet blir innkalt til sentralstyret med tale- og forslagsrett (tidligere ikke innkalt og ingen slike rettigheter).
- To representanter for det sentrale pensjonistrådet blir innkalt til møte i representantskapet med tale- og forslagsrett (tidligere én med slike rettigheter).
- På fylkesnivå ble § 44 Årsmøte endret slik at to pensjonister fra pensjonistrådet i fylkeslaget skal innkalles og har tale- og forslagsrett i årsmøtet (tidligere én med slike rettigheter).

I politikkdokumentet *Vi utdanner Norge 2020–2023* ble følgende vedtatt:

*Pensjonistene i Utdanningsforbundet er en voksende gruppe. Utdanningsforbundet vil evaluere gjeldende ordning med pensjonistråd på alle tre organisasjonsnivå samt den generelle valgbarheten, for å skaffe grunnlag for å utvikle og sikre pensjonistmedlemmenes representasjon i organisasjonen.*

Vedtaket i *Vi utdanner Norge 2020–2023* er fulgt opp ved at det i august 2021 ble vedtatt en framdriftsplan for arbeidet med pensjonistenes representasjon og valgbarhet. Sentralstyret valgte å dele arbeidet inn i tre faser; 1) kartlegging og evaluering, 2) utvikling og forankring og 3) behandling i politiske organer fram mot landsmøtet. Fasene kan beskrives slik:

**I fase 1** ble det vinteren 2021–2022 gjennomført undersøkelser med mål om å kartlegge og evaluere pensjonistrepresentasjonen, valgbarheten og hva som var viktig for medlemskapet. Det ble sendt ut spørsmål til pensjonistråd og styrer på lokallags-, fylkes- og sentralt nivå, samt et utvalg pensjonistmedlemmer. Også det sentrale pensjonistrådet og utvalget for organisasjonsutvikling deltok i undersøkelsen. Funnene fra kartleggingen/undersøkelsen ble presentert og oppsummert i Rapport 3/2022.

**I fase 2** vår og høst 2022 ble fylkesstyrene orientert om innholdet i rapporten og fikk tilsendt presentasjoner til bruk for videreformidling. De ble tilrettelagt for å kunne tilpasses ulike arenaer og

lokale forhold. Fylkesstyrene ble oppfordret til å gjøre innholdet og framdriftsplanen kjent i organisasjonen. Det er også orientert om og tilrettelagt for diskusjon om innholdet i Rapport 3/2022 i møter i det sentrale pensjonistrådet, i utvalget for organisasjonsutvikling og i felles seminar for det sentrale pensjonistrådet og de fylkesvise pensjonistrådslederne i oktober 2022.

**I fase 3** utarbeides det, jf. framdriftsplanen, et notat til bruk som grunnlag for vurderinger og diskusjon i organisasjons organer i spørsmål knyttet til pensjonistenes representasjon. Notatet er ikke en høring, men en redegjørelse om hva som er gjort, samt sentralstyrets foreløpige vurderinger. Notatet vil kunne være et bidrag i eventuelle diskusjoner om pensjonistrepresentasjon i lokal- og fylkesårsmøtene.

Det er den siste fasen vi nå er inne i.

I det følgende presenteres og drøftes 1) dagens modell for pensjonistrepresentasjon. Denne drøftes i lys av aktuelle funn og innspill som framkommer i Rapport 3/2022. Deretter beskrives og drøftes to andre modeller; 2) pensjonistrepresentanter som ordinært valgte styremedlemmer, og 3) egen organisering/organisasjon for pensjonistmedlemmene, som eventuelle alternativer til dagens modell.

Disse tar opp i seg innspill som har kommet i forbindelse med kartleggingen og evalueringen fra 2022, og på møtearenaer med pensjonistrepresentanter. Dette gjelder oppnevning vs. valg, hvor representasjonen er fundamentert, gjennomgående representasjon, rettigheter i styrene mm.

De tre modellene har alle som utgangspunkt at rolle, oppgaver og mandat for pensjonistrepresentasjonen skal bygge på samme prinsipper på de ulike organisasjonsnivåene, og danne en helhetlig struktur for representasjonen.

I tillegg til den særskilte pensjonistrepresentasjonen, omfatter vedtaket i *Vi utdanner Norge 2020–2023* også «den generelle valgbarheten». Formuleringen forstås slik at dette gjelder pensjonistenes medlemsrettigheter som tilsier at de kan velges til ordinære organisasjonstillitsverv på lik linje med andre medlemmer. Ved landsmøtet i 2019 ble det ikke vedtatt endringer i § 13.1 som slår fast at:

*«Pensjonistmedlemmer (jf. § 3.1.4) beholder de medlemsrettigheter og plikter de har hatt som yrkesaktive».*

Den generelle valgbarheten blir derfor ikke drøftet videre i dette notatet.

# 1. Dagens pensjonistrepresentasjon – oppnevning av pensjonistråd på lokallags-, fylkes- og sentralt nivå

Dagens pensjonistrepresentasjon er basert på at styrene *oppnevner* pensjonistrepresentanter til pensjonistrådene.

- Pensjonistråd i lokallag kan oppnevnes av styret etter forslag fra pensjonistmedlemmer innen lokallaget (jf. § 66.2). Én representant fra pensjonistrådet innkalles med tale- og forslagsrett (jf. § 61.3).
- Pensjonistråd i fylkeslaget kan oppnevnes av styret etter forslag fra pensjonistråd eller lokallagsstyrer (jf. § 52.3). Én representant fra pensjonistrådet innkalles med tale- og forslagsrett (jf. § 47.3).
- Sentralt pensjonistråd (skal) oppnevnes av sentralstyret etter forslag fra pensjonistrådene på fylkesnivå (jf. 38.5). Leder av sentralt pensjonistråd innkalles med tale og forslagsrett til sentralstyret (jf. 33.3). Det er pensjonistrådet selv som velger leder, jf. gjeldende retningslinjer.<sup>2</sup>

På fylkes- og lokallagsnivå sier vedtektene at det *kan* oppnevnes pensjonistråd. På lokallagsnivå opplyser 87 av de 336 lokallagene (37 %) som svarte på undersøkelsen, at det er oppnevnt pensjonistråd. Alle dagens 11 fylkeslag har oppnevnt pensjonistråd.

Den formelle strukturen er slik at pensjonistrepresentasjonen er knyttet til hvert organisasjonsledd og er først og fremst rådgivende overfor styrene på samme nivå. Det er ikke lagt opp til formelle strukturer som binder pensjonistrådene i organisasjonsnivåene sammen, men det tilrettelegges for felles seminar for lederne av pensjonistrådene på fylkesnivå og det sentrale pensjonistrådet to ganger årlig. På ett av seminarene deltar også kontaktpersonen for pensjonistene fra fylkesstyrene, ev. et annet fylkesstyremedlem.

Utover å være rådgivende for styret går det klart fram i Rapport 3/2022 at særlig lokallagene og pensjonistrådene der, har viktige oppgaver og funksjoner for å ivareta og styrke pensjonistmedlemmenes tilhørighet. Dette er i tråd med en av lokallagenes oppgaver, som er nedfelt i vedtektene slik:

*§ 68 Lokallagsstyret i kommunelag har ansvar for å etablere møteplasser for alle medlemmer av Utdanningsforbundet.*

---

<sup>2</sup>[Retningslinjer for sentrale utvalg, råd og fora](#)

Pensjonistrepresentantene er *oppnevnt* for å fylle en rådgivende funksjon overfor de demokratisk valgte styrene, og ikke *valgt* av pensjonistmedlemmer eller forbundets beslutningsorganer for å tiltre som styremedlemmer. I Rapport 3/2022 framgår det at flere, inkludert det sentrale pensjonistrådet, tar til orde for dagens modell, men justert slik at det er *gjennomgående pensjonistrepresentasjon* fra fylkesledd til sentralt nivå. Det pekes blant annet på bestemmelsene i vedtektene som omhandler lederrepresentasjon og organiseringen av lederråd på fylkes- og sentralt nivå. Sentralstyret vurderer det slik at det er en avgjørende forskjell siden lederrepresentantene i styrene er demokratisk *valgte* styremedlemmer på samme måte som øvrige styremedlemmer, mens pensjonistrepresentantene er *oppnevnt* som rådgivende for styrene.

Sentralstyret oppfatter at ønsket om gjennomgående representasjon, det vil si at alle pensjonistråd på fylkesnivå er representert med ett medlem i det sentrale pensjonistrådet, må innebære oppgaver og roller som er mer omfattende enn en avgrenset rådgivende funksjon i pensjonistspørsmål overfor styrene. Siden pensjonistrepresentasjonen er basert på oppnevninger blir det demokratiske fundamentet for en slik representasjon forholdsvis svakt. Pensjonistrepresentasjon med oppnevning er avgjort legitim når funksjonen er å være rådgivende for styret. Et utvidet oppdrag på linje med øvrige styremedlemmer på de tre nivåene, må imidlertid innebære at representasjonen er basert på valg, og ikke på oppnevning.

Et annet forhold det stilles spørsmål om ved dagens ordning er at vedtektene inneholder en bestemmelse om at det er *leder* av sentralt pensjonistråd som innkalles til sentralstyremøtene. På lokallags- og fylkesnivå er det «én representant fra pensjonistrådet» som innkalles til lokallags- og fylkesstyremøtet. Denne forskjellen i bestemmelsene har vært påpekt fra flere hold. Sentralstyret mener at pensjonistenes representasjon i styrene bør være likelydende, og at det også sentralt skal være én representant fra rådet, og ikke kun leder, som kan møte med tale- og forslagsrett i styret.

Det er sentralstyrets oppfatning at dagens pensjonistrepresentasjon fungerer godt og at modellen skal videreføres også i neste landsmøteperiode.

### ***Mer om kartlegging/evaluering gjengitt i Rapport 3/2022***

Rapporten viser en stor oppslutning om at pensjonistråd er en god måte å ivareta pensjonistmedlemmenes innflytelse på.

I tillegg til å kunne oppnevnes som pensjonistrepresentanter i pensjonistråd, er pensjonistmedlemmene valgbare til organisasjonstillitsverv på lik linje med yrkesaktive medlemmer. Unntatt er verv på klubbnivå, all den tid dette er knyttet til yrkesaktivitet og tilhørighet til arbeidsplass. Valg av pensjonister basert på den generelle valgbarheten er ikke utbredt; pensjonistmedlemmer innehar ikke ordinære verv i noen av fylkesstyrene per dags dato, men pensjonistmedlemmer er oppnevnt til utvalg, råd eller fora – i tillegg til pensjonistrådet – i sju av fylkeslagene.

Av lokallagene som har svart i Rapport 3/2022 har 37 prosent pensjonistråd, og ytterligere sju prosent oppgir at de er i ferd med å etablere et. De fleste lokallag uten pensjonistråd har andre ordninger. De færreste lokallagsstyrer (17 prosent) har pensjonistmedlemmer i ordinære verv per dags dato.

Rapport 3/2022 oppsummerer også at de fleste pensjonistmedlemmer synes Utdanningsforbundet ivaretar dem på en god måte. Aller viktigst for pensjonistene er at forbundet ivaretar deres interesser når det gjelder pensjonsvilkår. Nest viktigst er medlemsfordelene, og deretter følger Utdanningsforbundets politikk for lønn, pensjon og arbeidsvilkår.

I kartleggingen/undersøkelsen vektlegger *medlemmer* særlig verdien av møteplasser lokalt. Videre trekkes viktigheten av å være fagorganisert fram, samt å fortsatt kunne være en del av profesjonsorganisasjon.

I tilbakemeldingene fra *pensjonistrådene* vektlegges i større grad viktigheten av at pensjonistene skal være representert og ha en plass også i beslutningsorganene. Selv om dagens ordning med pensjonistråd av mange oppfattes som tilfredsstillende, etterlyses en ordning/struktur med gjennomgående representasjon slik at lederne av pensjonistrådene på fylkesnivå er de samme som skal sitte i det sentrale pensjonistrådet. Flere spiller også inn at pensjonistrepresentantene bør velges. I tillegg gis det en rekke innspill knyttet til at pensjonistrepresentantene skal kunne engasjere seg i et bredere spekter av saker.



## 2. Pensjonistrepresentanter som ordinært valgte styremedlemmer

**Dette alternativet vil innebære at pensjonistrepresentantene velges som ordinære styremedlemmer av årsmøtene/landsmøtet på lokallags-, fylkes- og sentralt nivå.**

- Styremedlem/pensjonistrepresentant til styret velges av hhv. årsmøtene og landsmøtet.
- Valgt pensjonistrepresentant i styret/styrene har samme rettigheter og plikter som øvrige styremedlemmer.
- Pensjonistråd kan oppnevnes på lokallagsnivå.
- Pensjonistråd skal oppnevnes på fylkesnivå – og ledes av styremedlem/pensjonistrepresentant i styret.
- Modellen følger samme reguleringer og praktiseringer som for lederrepresentasjon i forbundet, dvs. et fast sentralt pensjonistråd med representant fra hvert fylkesstyre.
- Fortsatt generell valgbarhet i organisasjonstillitsverv.

Det har i løpet av landsmøteperioden kommet innspill om at pensjonistene bør velges og ikke oppnevnes. Dette framkommer både i Rapport 3/2022, og på møtearenaer mellom ledere av pensjonistråd i fylkeslagene og sentralt pensjonistråd. Innspillene er bygget på ønsker om økt innflytelse, og å styrke det demokratiske fundamentet for representasjonen. Om en skal gå inn i en modell som tar opp i seg dette, kan det være relevant å se til ledermedlemmenes representasjon i organisasjonen.

Ledermedlemmene er sikret representasjon inn i styrene gjennom bestemmelser i § 15 *Kvotering*. De blir valgt inn i styrene, som styremedlemmer, i ordinære demokratiske prosesser knyttet til valgene på årsmøter og landsmøtet. Som styremedlemmer har lederrepresentantene dermed oppgaver på linje med de øvrige i styret. Ett av styremedlemmene som er lederrepresentant i fylkesstyret oppnevnes til det sentrale lederrådet, som dermed består av en lederrepresentant fra hvert fylkesstyre. Det sentrale lederrådet ledes av lederrepresentanten i sentralstyret.

Om en slik modell skulle gjelde også for pensjonistrepresentasjonen, vil det innebære at plikter og rettigheter for pensjonistrepresentanten i styret omfatter helheten av det politiske arbeidet på det aktuelle nivået. Modellen imøteser dermed ønsker fra noen pensjonistråd om å utøve et helhetlig politisk engasjement, som er formidlet i rapporten.

Spesielt på lokallagsnivå vil det være en viktig forskjell mellom pensjonistrepresentasjon og lederrepresentasjon; lederrepresentanten vil ha sin tilknytning til en arbeidsplass, mens pensjonistrepresentanten ikke har en slik forankring.

I en modell som dette vil det være relevant å vurdere en sikringsbestemmelse etter § 15 *Kvotering*, slik at det, på samme måte som for lederrepresentasjonen, skal velges en pensjonistrepresentant inn i styrene på

lokallags-, fylkes- og sentralt nivå. Modellen aktualiserer et sentralt pensjonistråd som består av pensjonistrepresentantene som er styremedlemmer på fylkesnivå, på samme måte som sentralt lederråd.

Med en slik modell vil det demokratiske grunnlaget for pensjonistenes representasjon være klart; de blir valgt av og i det samme beslutningsorganet som øvrige styremedlemmer.

Et ankepunkt ved denne modellen er om Utdanningsforbundet, som er en arbeidstakerorganisasjon, skal kvotere en gruppe av medlemmer som ikke er yrkesaktive inn i styrene. I tillegg til vil denne alternative modellen gi noen andre utfordringer som bør nevnes:

- Vedtektenes § 15 *Kvotering* har bestemmelser som sier noe om forholdet mellom medlemsgruppene i sammensetningen av styrene. Pensjonistmedlemmene er ikke tilknyttet en medlemsgruppe, og dermed *kan* en pensjonistrepresentant i styret utfordre kvoteringsregelen/sammensetningen av styret.
- Ved pensjonistrepresentantens eventuelle fratreden kan pensjonistrepresentasjonen, på samme måte som for lederrepresentasjonen, utgå ut årsmøte/landsmøteperioden om det ikke er en pensjonist som står øverst på varalisten til styret.
- Om det skal velges en pensjonistrepresentant inn i styrene, vil det bli en yrkesaktiv færre/mindre i styret om størrelsen på styret opprettholdes. Dette kan eventuelt svares opp ved å øke styrets størrelse, dog innenfor maksimal størrelse (15 styremedlemmer i fylkesstyret, jf. § 47.2, og 9 eller 11 styremedlemmer i lokallagsstyret, jf. § 61.2).

### 3. Egen organisering/organisasjon for pensjonistmedlemmene

**Dette alternativet vil innebære at pensjonistene i Utdanningsforbundet har en egen demokratisk oppbygget organisasjon etter modell av studentorganisasjonen.**

- Egen organisasjon/organisering med egne vedtekter og politikkdokumenter.
- Struktur må utvikles gjennom egne vedtekter.
- Krever omfattende egeninnsats fra pensjonistmedlemmer og pensjonisttillitsvalgte.
- Representasjon i Utdanningsforbundets besluttende organer med tale- og forslagsrett.
- Generell valgbarhet i Utdanningsforbundet utgår.

I en slik organisering vil det i stor grad være opp til pensjonistmedlemmene å bestemme struktur og utvikle politiske styringsdokumenter som vedtekter og prinsipp/handlingsprogram.

Pensjonisttillitsvalgte vil med en slik modell velges av og blant pensjonistmedlemmene. Det demokratiske grunnlaget for representasjonen vil være basert på åpne valgprosesser og valg gjort av og blant pensjonistmedlemmene. Pensjonistrepresentasjonen i Utdanningsforbundets besluttende organer på lokallags-, fylkes- og sentralt nivå vil være på samme måte som for studentorganisasjonen. Representanter for pensjonistorganisasjonen vil da inviteres til beslutningsorganene med tale- og forslagsrett.

En slik modell ville sikre gjennomgående representasjon, noe som har vært et uttalt ønske fra det sentrale pensjonistrådet, og også har kommet til uttrykk i sentrale pensjonistsamlinger der både ledere av fylkespensjonistråd og sentralt pensjonistråd har vært deltakere.

Det har i flere sammenhenger vært vist til at pensjonistene bør ha samme rettigheter som studentorganisasjonen i forbundet. Når det gjelder å etablere en pensjonistorganisasjon etter modell av studentorganisasjonen, har tilbakemeldingene imidlertid vært at dette kan være for omfattende å bygge opp, utvikle og drifte.

## Sentralstyrets vurderinger så langt

Sentralstyret har drøftet saken om pensjonistrepresentasjon og generell valgbarhet i flere runder i løpet av landsmøteperioden. I juni 2022 ble funnene i Rapport 3/2022 presentert for styret og behandlet som en utviklingssak. Styret ga uttrykk for at det oppfatter at ordningen med pensjonistråd fungerer godt, og at pensjonistmedlemmer i stort er fornøyde med sitt medlemskap i forbundet. Med utgangspunkt i vedtakene i landsmøtet i 2019 vurderer sentralstyret det slik at pensjonistenes representasjon må anses som sikret gjennom vedtektsendringene.

Forholdet mellom pensjonistrepresentasjon ved oppnevning, versus representasjon ved valg, har vært et tema. Sentralstyret har vurdert at representasjon ved oppnevning er godt egnet for oppdraget som pensjonistrådet/pensjonistrådene har i dag. Om pensjonistrepresentantene skulle ha forpliktelser og rettigheter som øvrige styremedlemmer, måtte representasjonen, etter sentralstyrets oppfatning, være basert på demokratiske valg. Dette er utgangspunktet for utformingen av modell 2) og 3) som er presentert over.

Det kan være hensiktsmessig å skille mellom ordninger/tiltak som bidrar til ivaretagelse av medlemmene og deres tilhørighet i organisasjonen, og ordninger som ivaretar et behov for representasjon. De fleste pensjonistmedlemmer møter Utdanningsforbundet gjennom faglige og sosiale møteplasser i regi av lokallaget. Mens yrkesaktive medlemmer gjerne har klubben som det nærmeste organisasjonsleddet og klubblleder som den nærmeste tillitsvalgte, har de fleste pensjonistmedlemmene først og fremst lokallaget som nærmeste kontaktledd og fellesskap. Slik sentralstyret vurderer det er det formålstjenlig å opprettholde ivaretagelsen av pensjonistmedlemmene gjennom organisasjonens eksisterende organer.

Det er sentralstyrets vurdering at selv om styret oppfatter at pensjonistmedlemmenes representasjon ble ivaretatt og sikret ved vedtektsendringer i landsmøtet i 2019, er det formålstjenlig å vurdere vedtektsendring i *pensjonistrepresentasjonen i sentralstyret*. Som nevnt tidligere i notatet er dette regulert slik at det er *leder* av pensjonistrådet som innkalles til møtene. Det har kommet flere innspill både fra pensjonistråd og andre at pensjonistrådet, ved forfall fra leder, bør kunne sende en annen representant fra rådet.

Når det gjelder den generelle valgbarheten, er sentralstyret av den oppfatning at det i utgangspunktet ikke er aktuelt å gjøre endringer i denne. Bestemmelsen vil måtte endres om en egen pensjonistorganisasjon aktualiseres. Hvis pensjonistene skulle etablere og utvikle en egen organisasjon, ville den generelle valgbarheten bortfalle.

Sentralstyret vurderer det slik at det bør være konsistens i pensjonistenes representasjon organisasjonsleddene imellom. Det må være et samsvar mellom pensjonistrepresentasjonen i lokallaget, fylkeslaget og det sentrale nivået. Et eventuelt forslag om endring i representasjonen i ett organisasjonsledd, bør ses i sammenheng med representasjon i øvrige organisasjonsledd.